

Stručni rad

ULOGA I RAD RAZREDNIKA

Medin Ibričić

Srednja gostinska in turistična šola Radovljica

Sažetak:

Razrednička uloga je vrlo zahtjevna i obuhvaća brojne odgovornosti, koje idu daleko izvan same nastave. Osim pedagoških zadataka, razrednik mora preuzeti i uloge psihologa, obiteljskog savjetnika, medijatora, pa čak i logopeda, ovisno o potrebama učenika. Važno je da razrednik razvije dobar odnos s roditeljima, učenicima i kolegama, te stvori pozitivnu klimu u razredu koja omogućava kvalitetno učenje i socijalni razvoj učenika. Iako se od njega očekuje da rješava brojne zadatke, uključujući administrativne, često se suočava s nedostatkom podrške i nerealnim zahtjevima od roditelja. Pored toga, plaća razrednika nije proporcionalna s odgovornostima i obvezama koje nosi ovaj posao. Unatoč svim izazovima, rad razrednika je izuzetno značajan, jer doprinosi ne samo akademskom, već i osobnom razvoju učenika, a zadovoljstvo i uspjesi učenika često nadmašuju materijalnu nagradu.

Ključne riječi : razrednička uloga, socijalni razvoj, komunikacija s roditeljima

1. UVOD

Teorijska saznanja o vođenju i radu s ljudima, a posebno o vođenju različitih sastanaka, u posljednjim su desetljećima naglo narasla. Područje je izrazito multidisciplinarno jer se njime bave različite znanosti – psihologija, sociologija, andragogija, komunikologija, organizacijska znanost, retorika i druge discipline koje produbljuju spoznaje o radu s ljudima [4]

U Bijeloj knjizi [2] piše da je potrebno „Omogućiti roditeljima veći uvid u rad i život škole. Potrebno je uspostaviti učinkovite mehanizme za mogućnost njihovog suodlučivanja, a jasno je potrebno odrediti granice stručnosti koja je domena učiteljica i učitelja te školskih stručnjaka.“

2. ULOGA RAZREDNIKA

Zakon o organizaciji i financiranju odgoja i obrazovanja [6] u 63. članku definira ulogu razrednika: vodi rad razrednog učiteljskog zbora i analizira odgojne te obrazovne rezultate razreda, a istovremeno se brine za rješavanje odgojnih i obrazovnih problema pojedinih učenika. Također, razrednik je osoba koja neprestano surađuje s roditeljima i školskom savjetodavnom službom, odlučuje o odgojnim mjerama i obavlja druge zadatke u skladu sa zakonom. Bregar [3] opisuje razrednika kao prvu osobu na koju se učenici imaju pravo obratiti kada imaju bilo kakva pitanja o razredu ili školi. Razrednik je, prema Programskim smjernicama [5], opisan kao most koji povezuje razred s pojedinim učenikom i pomaže mu da se uključi u širu zajednicu – školu.

Razrednik ima mnoge uloge, a glavnih 7 opisano je u donjoj tablici. (preuzeto iz Programskih smjernica, 2005, str. 7)

Uloga	Opis
Povezivalna	Kao vođa razrednog učiteljskog zbora brine o povezanosti škole kao institucije s učenicima i roditeljima, povezujući razrednu zajednicu s ostalim dijelovima škole i izvan nje.
Odgojna	Brine za osjećaj odgovornosti organizirajući situacije u kojima učenici preuzimaju suodgovornost u razredu i životu, te odgovornost za svoja postupanja i odluke. Potiče empatiju, brine za razvoj temeljnih ljudskih vrijednosti i oblikovanje zrele i samostalne osobnosti koja djeluje prema usvojenim etičkim načelima.
Animatorska	Motivira i aktivira učenike da mogu ostvarivati svoje talente, sposobnosti i ideje, te ih potiče da ih dalje razvijaju.
Planerska	Sudjeluje u planiranju i evaluaciji rada s ostalim članovima.
Posrednička	Pomaže u rješavanju problema koji se pojavljuju među učenicima, kao i među učenicima i učiteljima, uključujući sve uključene strane. Također se brine za konstruktivno rješavanje konflikata.
Informativna	Učenicima, roditeljima i ostalim članovima učiteljskog zbora prenosi sve potrebne informacije.
Administrativna	Piše svjedodžbe i zapisnike, brine za zakonitost postupaka te uređuje dokumentaciju.

Tablica 1: Uloge razrednika

Unatoč brojnim ulogama, razrednik mora razumjeti da je svaka uloga ovisna o situaciji i stoga ju je potrebno prilagoditi trenutnim okolnostima, uzimajući u obzir sva područja. Osim što je razrednik svjestan očekivanja drugih, važno je i stalno razjašnjavanje njegove uloge. Razrednik mora oblikovati temeljnu viziju svog rada i tu viziju stalno iznova predstavljati svakome s kim se susreće u ostvarivanju svoje uloge [5].

3. RAD ODJELNOG UČITELJSKOG ZBORA

Aktivnosti odjelnog učiteljskog zbora i odjelne zajednice usmjerene su na mnoge oblasti koje predstavljaju opći okvir za rad razrednika i odjelne zajednice. Izbor područja u određenom razdoblju ovisi, naravno, o razmatranim sadržajima, izvođaču, potrebama i ciljevima [5].

Područja koja odjelni učitelj može implementirati u svoj rad su [5]:

1. Razvijanje kulture i klime – suživot svih pojedinaca u odjelnoj zajednici i učinkovito djelovanje odjelne zajednice kao cjeline.
2. Stvaranje optimalnih uvjeta i poticanje osobnog razvoja – pozitivno samopouzdanje, etičko razmišljanje, poštivanje vrijednosti, razvoj sposobnosti samostalnog prosuđivanja...
3. Razvoj preventivnih aktivnosti s naglaskom na nastojanje za zdravim životom.
4. Stručno obrazovanje.
5. Poticanje učne učinkovitosti pojedinaca i odjela kao cjeline.
6. Razmatranje i rješavanje aktualnih problema pojedinca i odjela.
7. Suradnja u planiranju života i rada u školi.

4. RAD ODJELNE ZAJEDNICE

Prilikom održavanja sati odjelne zajednice, najbolje je da je sat osmišljen prema načelima iskustvenog učenja, usmjerenog na učenika. Rad treba polaziti od učenikovih konkretnih iskustava o temi, jer će tako lakše i aktivnije sudjelovati [5].

Način rada učitelj odabire u skladu s ciljevima i obrađivanjem sadržaja, a istovremeno mora uzeti u obzir posebnosti grupe, postignuto znanje, iskustva, otpore i veličinu. Tijekom učenja, razrednik potiče unutarnju motivaciju, suradnju učenika, slobodno izražavanje i razmišljanje, a pritom mora poštovati različitost u zajednici [5].

Pri planiranju rada, razrednik se treba svjesno usmjeriti na odgojne ciljeve u okviru oblikovanja karaktera i nastojati koristiti oblike, metode i načine rada koji će sve više poticati aktivnost učenika, omogućiti njihovu suodgovornost za sat i omogućiti pravo iskustveno učenje. Samo tada će vrijediti da učenje znači i mijenjanje [5].

5. RAZREDNIK

U skladu sa svim prethodno spomenutim smjernicama, razrednik može obavljati sljedeće zadatke [5]:

1. Oblikovanje programa rada razrednog učiteljskog zbora i odjelne zajednice.
2. Briga za realizaciju i evaluaciju rada, uzimajući u obzir 63. članak Zakona o organizaciji i financiranju odgoja i obrazovanja (analizira odgojne i obrazovne rezultate razreda, brine se za rješavanje problema u razredu i školi općenito, surađuje s roditeljima i školskom savjetodavnom službom, odlučuje o odgojnim mjerama).
3. Neprestano usavršavanje znanja i iskustava na različitim seminarima, čitanjem stručne literature, stalnom refleksijom vlastitog rada.
4. Vođenje razrednog učiteljskog zbora, s naglaskom na kontinuiranu suradnju sa svim stručnim djelatnicima koji se uključuju u rad odjelne zajednice.

Kako bi razrednik mogao kvalitetno obavljati sve zadatke, mora prvo osigurati odgovarajuće uvjete, kao što su vrijeme, adekvatno educirani razrednici, prostor i financijski uvjeti [5].

6. KOMPETENCIJE RAZREDNIKA

Rad razrednika zahtijeva posebna znanja, vještine, stavove, vrijednosti i uvjerenja, stoga je preporučljivo da svaki učitelj ima mogućnost stručnog usavršavanja za rad razrednika [5].

Razrednik ili učitelj u usavršavanju mora biti svjestan svoje odgovornosti za odgojno-obrazovni rad; to uključuje poštovanje stručnih načela te brigu za osobni i socijalni razvoj učenika. Mora poznavati karakteristike cijelog razreda i svih učenika kao pojedinaca te ovladati, a također i uzeti u obzir dinamiku u razredu. Mora biti sposoban analizirati događanja i potrebe u odjelu te pojedinaca u njemu. Nalaze zatim koristi za planiranje rada, koji će prilagođavati u skladu s okolnostima. Pri planiranju rada treba naglasiti važnost suradnje i zajedničkog oblikovanja zajednice [5].

Pri planiranju i izvođenju sati odjelne zajednice treba koristiti aktivne metode, prikladne za postizanje postavljenih ciljeva. U suradnji s ostalim razrednicima i učenicima, sastaviti pravila koja će omogućiti suživot u školi i učinkovito učenje, a također će odrediti i posljedice u slučaju kršenja tih pravila. U razredu oblikuje pozitivnu okolinu, s sustavom poticaja i pohvala, za što se brine i stvaranjem kvalitetnih odnosa među učenicima, roditeljima i suradnicima. U razredu poštuje razlike među učenicima, okolinu iz koje dolaze, te uzima u obzir utjecaj svih faktora na njihovo sudjelovanje, ponašanje i učenje. Mora prepoznati učenike s posebnim potrebama i pravilno reagirati na to, planirajući i izvodeći rad prilagođen takvim učenicima [5].

S učinkovitim vođenjem odjelnog učiteljskog zbora i rješavanjem problemskih situacija privući će roditelje i učenike. Dobar razrednik također mora biti sposoban pravedno i kvalitetno evaluirati svoj rad [5].

7. RODITELJSKI SASTANCI

Razrednici na tradicionalnim roditeljskim sastancima i konzultacijama komuniciraju s roditeljima uglavnom na informativnoj i edukativnoj razini. Osim odnosa razrednika prema roditeljima, važan je i prostor u kojem se sastanci održavaju te prijem roditelja – pravilno postavljanje stolova, uredan prostor i tehnička podrška. Bitno je da razrednik uspostavi pozitivan kontakt s roditeljima već pri prvom susretu, stoga ih treba dočekati s veseljem i prijateljskim osmijehom. Mora zračiti pozitivnom energijom i davati osjećaj empatije, komunikativnosti, dostupnosti i otvorenosti. Sastanak započinje govorom razrednika koji se predstavi, može reći nešto o sebi i zatim pozvati roditelje, ili sastanak može otvoriti pričom ili čak nastupom učenika kako bi razbio led. Time se stvara ugodnija atmosfera i povećava mogućnost suradnje s roditeljima jer im se daje prilika da se bolje upoznaju i pronađu zajedničke točke [1].

Sastanak vodi razrednik koji mora biti odlučan, suveren, a istovremeno omogućiti komunikaciju među sudionicima i poštovati mišljenja drugih. Mora se držati dnevnog reda i vremenskih okvira kako bi osigurao da sudionici svojim komentarima ne skrenu s teme, ne vrijeđaju druge ili predugo raspravljaju. Teme moraju biti zajedničke, vezane uz razred i školu, a nikako se ne smiju iznositi individualni učenici [1].

8. ZAKLJUČAK

Na temelju pročitane literature, rada i iskustava u školstvu, smatram da je rad razrednika premalo cijenjen, odnosno gotovo devalviran. Rad razrednika je devalviran i od strane roditelja i od društva, stoga smatram da u bližoj budućnosti područje razredništva neće doživjeti značajnije promjene i poboljšanja. Biti razrednik velika je obveza jer se od razrednika previše očekuje, mora voditi razred u kojem je obično oko 30 učenika. Često se od razrednika očekuje da osim svog osnovnog posla, tj. poučavanja učenika, bude i psiholog, logoped, obiteljski terapeut, medijator i tako dalje. Unatoč tome, razrednici su često bez pomoći, prepušteni vlastitoj procjeni. Osim navedenih zadataka, razrednici su opterećeni administrativnim zadacima koji su, po mom mišljenju, iscrpljujući i vremenski zahtjevni, jer zbog toga razrednik ima manje vremena za osobni kontakt s učenicima. Kao što sam već spomenuo, razrednici se često nalaze u ulozi obiteljskog terapeuta jer moraju uspostaviti dobru komunikaciju i s roditeljima i s učenicima. U današnjem vremenu roditelji su zahtjevniji, stoga od razrednika ponekad očekuju i nemoguće stvari. S obzirom na sve zadatke koje se od razrednika očekuju, smatram da su razrednici premalo plaćeni za svoj rad. Razrednici, koji obavljaju mnogo više zadataka od ostalih učitelja, imaju minimalnu razliku u plaći, koja bi mogla značiti povećanje motivacije, uspješnosti i entuzijazma za obavljanje ovog posla. Smatram da se na državnoj razini ne bave problematikom razredništva, jer još uvijek nemaju sluha za smanjenje broja učenika u razredima. Na državnoj razini više se bave štednim mjerama koje dodatno opterećuju učitelje, a posljedično i razrednike.

Unatoč svim negativnostima s kojima se suočavaju razrednici, smatram da je biti razrednik nešto posebno. Ova dužnost je izuzetno važna, ponekad naporna, ali ipak plemenita. Razredništvo učitelja obogaćuje jer svakog učenika upozna i s druge strane. Kao što sam već spomenuo, razrednici su često u ulozi psihologa jer brinu o osobnom i socijalnom razvoju učenika, stoga plaća nije jedina motivacija ili prepreka u obavljanju razredničkog posla, već zahvalnost i uspjeh učenika, osmijeh i stisak ruke često nadmašuju novčanu naknadu

9.LITERATURA

- [1.] Ažman, T. (2012). *Sodobni razrednik*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2.] *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. (2011) (ur.) J. Krek in M. Metljak. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2011. Pridobljeno s <https://pismenost.acs.si/wp-content/uploads/2017/09/Bela-knjiga-o-vzgoji-in-izobra%C5%BEevanju-v-RS-2011.pdf>
- [3.] Bregar, M. (2013). *Naloge razrednika v osnovni šoli in usposobljenost učiteljev za to vlogo* (magistrska naloga). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. Pridobljeno s http://pefprints.pef.uni-lj.si/1571/1/MAGISTRSKA_NALOGA_ZA_TISKANJE_4.4.2013.pdf
- [4.] Mihalič, R. 2010. *Kako uspešno delegiram: 30 minut za vodenje*. Škofja Loka: Založba Mihalič in Partner.
- [5.] *Programske smernice za delo oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovnih in srednjih šolah ter v dijaških domovih* (2005). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- [6.] *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (2021). Uradni list RS, št. 207/21 z dne 30. 12. 2021